

Україна має право на свою частку в загальносоюзному багатстві у розмірі 16,37%, зокрема в загальносоюзних алмазному та валютному фондах і золотому запасі, яка створена завдяки зусиллям народу Республіки, як зазначено у розділі VI Декларації про державний суверенітет України¹.

Для рішення проблем правонаступництва і на основі Меморандуму про порозуміння з питання правонаступництва у відношенні договорів колишнього СРСР, що представляють взаємний інтерес 1992 року², Радою глав держав СНД 20 березня 1992 року була створена комісія з правонаступництва у відношенні договорів, що представляють взаємний інтерес, державної власності, боргів і активів колишнього Союзу РСР, у рамках якої було підготовлено значне число угод між державами колишнього СРСР (наприклад, Договір про правонаступництво стосовно колишнього державного боргу й активів Союзу РСР 1991 року³, Угода глав держав-учасниць СНД про власність колишнього Союзу РСР 1991 року⁴, Угода про розподіл усієї власності колишнього Союзу РСР за кордоном 1992 року⁵, Декларація глав держав-учасниць СНД про міжнародні зобов'язання в галузі прав людини й основних свобод 1993 року⁶). Україна є стороною цих договорів.

Меморандумом про взаєморозуміння щодо боргу іноземним кредиторам СРСР було встановлено основний принцип виплати зовнішнього боргу СРСР – принцип солідарної відповідальності. Дія цього принципу передбачалася в тому, що якщо одна держава-спадкоємець виявить, що не в змозі виплатити свою частку боргу, то інші партнери по Меморандуму повинні взяти на себе зобов'язання у частині, що приходяться на частку цієї учасниці. Ця домовленість повинна була діяти до укладення окремої двосторонньої угоди, яку сторони повинні були підписати до 31 грудня 1992 р. На виконання цієї угоди російська федерація зобов'язувалася надати Україні повну інформацію про всі активи й боргові зобов'язання колишнього Союзу, а також їхніх рухах, починаючи з грудня 1991р. Але указаної інформації надано не було і тому до 31 грудня 1992 р. угоди не було укладено і Україна відмовилася від передачі російській федерації прав і функцій на управління українською частиною зовнішнього боргу та фінансових активів СРСР, заявивши, що вона бере на себе виплату відповідної частини цього боргу. Пізніше Україна взяла на себе виплати боргу і юридично це було закріплено у Протоколі від 16 січня 1993р⁷. Так, було визначено, що Україна та росія визнають відповідальність за борг колишнього СРСР. Україна та росія будуть окремо відповідальні за обслуговування зовнішнього боргу колишнього СРСР, причому Україна та росія відповідають у відповідних частках цього боргу (це положення підлягало уточненню). У разі, якщо одна зі сторін порушить графік платежів, інша сторона не повинна буде відповідати за невиконання зобов'язань.

Відповідно до ст. 1 Договору про правонаступництво щодо зовнішнього державного боргу та активів Союзу РСР, питання про оцінку й поділ алмазного фонду мало регулюватися спеціальною угодою, яка станом на сьогодні не була укладена.

Завершити розгляд питання щодо правонаступництва України остаточно так і не вдалося, так Угода між Україною та РФ про врегулювання питань правонаступництва щодо зовнішнього боргу та активів колишнього СРСР від 9 грудня 1994 року⁸ (так званий «нульовий варіант») була останнім вагомим актом серед низки актів стосовно правонаступництва.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>

² https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_231#Text

³ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_155#Text

⁴ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_236#Text

⁵ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_022#Text

⁶ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_036#Text

⁷ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_115#Text

⁸ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_055#Text